

Brandner, Aleš

**Sborník k nedožitým devadesátým narozeninám profesora Stanislava Žaži**

*Opera Slavica*. 2020, vol. 30, iss. 4, pp. 85-88

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/OS2020-4-9>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/143025>

License: [CC BY-SA 4.0 International](#)

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

- SOKOLOVA, Ja.: *Konstrukcii social'noj samoidentifikacii i samoprezentacii govorjaščego: Očerki ob ègocentričeskich sredstvach slovacckogo jazyka*. Mauritius: Palmarium Academic Publishing, 2019. 130 s. ISBN 978-620-2-38404-9.
- SOLOV'JEVA, N. V.: *Sovremennye mediateksty v aspekte stileobrazujuščich kategorij «Avtor» i «Adresat»* [Èlektronnyj resurs]. [cit. 23. 10. 2020]. In: Vestnik Čeljabinskogo gos. un-ta. Ser. Filologija, iskusstvovedenije, 2012, vyp. 71, № 32 (286), s. 107–111. Režim dostupa: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-mediatekstyv-aspekte-stileobrazuyuschih-kategoriy-avtor-i-adresat>.
- ŠANSKIJ, N. M.: *Frazeologija sovremennogo ruskogo jazyka: učeb. posobije*. 6-je izd. Moskva: Librokom, 2012. 272 s. ISBN 978-539-7023-184.
- VALGINA, N. S.: *Teorija teksta: učeb. posobije*. Moskva: Logos, 2003. 278 s. ISBN 5-94010-187-9.
- VINOKUR, T. G.: *Govorjaščij i slušajuščij: varianty rečevogo povedenija*. Moskva: Nauka, 1993. 172 s. ISBN 5-02-011563-0.
- ZEMSKAJA, Ju. N. i dr.: *Teorija teksta: učeb. posobije*. Moskva: Flinta, 2010. 132 s. ISBN 978-5-9765-0841-5 (Flinta), 978-5-02-037163-7 (Nauka).
- ŽUKOV, V. P. – ŽUKOV, A. V.: *Russkaja frazeologija: učeb. posobije*. 2-je izd., ispr. i dop. Moskva: Vysšaja škola, 2006. 408 s. ISBN 5-06-005399-7.



This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

<https://doi.org/10.5817/OS2020-4-9>

## Sborník k nedožitým devadesátým narozeninám profesora Stanislava Žaži

GAZDA, J. (ed.): *Příspěvky k aktuálním otázkám jazykovědné rusistiky (5): pragmatika – syntax – sémantika*. Brno: Jan Sojnek – Galium, 2020. 127 s. ISBN 978-80-88296-09-6.

Dne 5. srpna 2018 se uzavřela životní cesta předního českého rusisty a slavisty prof. PhDr. Stanislava Žaži, CSc. U příležitosti jeho 90. narozenin (\* 14. 4. 1929) uspořádal Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity ve spolupráci a s podporou České asociace slavistů a Středoevropského centra slovanských studií dne 10. 5. 2019 jednodenní kolokvium nazvané *Aktuální otázky současné jazykovědné*

**rusistiky: pragmatika – syntax – sémantika.** Zúčastnili se ho vedle pracovníků pořádacího pracoviště rusisté z dalších slavistických pracovišť včetně hostů ze Slovenska a Ruska. Tematické zaměření kolokvia bylo zvoleno s ohledem na ty oblasti, kterým se zesnulý jubilant především zabýval: jako hlavním zaměřením syntaktik chápal větnou skladbu jako komplexní vnímání výrazové struktury výpovědi, na niž je třeba nahlížet jako na strukturu specificky spjatou jak se sémantickými, tak i s pragmatickými komponenty jazyka. Příspěvky, které na tomto vzpomínkovém setkání zazněly, tvoří obsah tohoto sborníku a jsou řazeny obvyklým způsobem v abecedním pořádku podle jmen autorů, i když původně zazněly v jiném pořadí v malých tematických blocích.

**O. L. Berger** (Brno) v příspěvku *Словосочетание и синтагма в русской и чешской грамматической традиции*<sup>1</sup> srovnává termíny „словосочетание“ a „синтагма“, jak jsou prezentovány v ruských a českých gramatikách a učebnicích syntaxe. Na základě analýzy obsahu těchto termínů v pracích ruských, českých a slovenských rusistů a českých bohemistů došla ke zjištění, že tyto termíny jsou odlišně chápány.

Studie **J. Gazdy** (Brno) *Skrytá aserce jako prostředek jazykové manipulace v současné ruské a české politické publicistice*<sup>2</sup> je zaměřena na diskurzivní analýzu titulků a perexů vybraných textů současné ruské a české politické publicistiky, v nichž je aserce (tvrzení) a její záměna za presupozici (předpoklad) využívána jako prostředek jazykové manipulace.

**Ľ. Guzi** (Prešov) věnuje pozornost ve svém článku *Проблематика видовременных форм русского глагола*<sup>3</sup> mluvnickým tvarům ruského slovesa z hlediska gramatické kategorie vidu a času; všímá si, jak se vyjádřený děj odráží v jejich sémantice. Kategorie vidu je v centru pozornosti řady jazykovědců, kteří však nesdílejí jednotný názor na danou problematiku. Proto autor článku považuje výzkum sémantiky vidu za téma stále aktuální.

*Homonyma, nebo sémantická diference?*<sup>4</sup> je zamýšlení **I. Janýškové** (Brno), v němž řeší otázku, zda české *chytat* („uchopovat, brát“) a ruské nářeční „хитать“ („kývat, viklat, houpat, kolébat“) vznikly sémantickou diferenciací z praslovanského základu, nebo jde o geneticky nepříbuzná homonyma. Řešení odborníků z oblasti etymologie není jednotné.

Pozornost formování terminologie managementu v současné ruštině a češtině je věnována v příspěvku *Latinismy a grecismy v terminologii managementu*<sup>5</sup>

1 GAZDA, J. (ed.): *Příspěvky k aktuálním otázkám jazykovědné rusistiky (5): pragmatika – syntax – sémantika*. Brno: Jan Sojnek – Galium, 2020, s. 9–19.

2 Tamtéž, s. 21–30.

3 Tamtéž, s. 31–43.

4 Tamtéž, s. 45–49.

5 Tamtéž, s. 53–63.

**L. Mrověcové** (Ostrava). Na přelomu 20. a 21. století, kdy termíny začaly do obou jazyků pronikat, měly charakter neologismů převážně anglického původu. V manažerské komunikaci v současném ruském a českém podnikatelském prostředí má velký počet těchto termínů povahu internacionalismů s latinskými a řeckými komponenty.

**Z. Nedomová** (Ostrava) v článku *K vyjadřování prostorových vztahů v ruštině a češtině*<sup>6</sup> se zabývá jednou oblastí funkční gramatiky, a sice vyjadřováním lokalizace v prostoru. Vzpomenuty jsou práce řady jazykovědců a jejich pojetí prostorových vztahů v ruštině a češtině (namnoze v konfrontaci s dalšími jazyky). Ze studia jejich prací vyplývá, že základní funkci pro vyjádření sledovaných vztahů plní zejména prosté a předložkové pády substantiv, ale též adverbia, prefigovaná slovesa a frazeologické obraty.

Termíny řecko-latinského původu jsou součástí mnoha termínů internacionálního lexika včetně lingvistické terminologie. **L. Plesník** (Ostrava) ve svém pojednání *Греко-латинские терминологические элементы в лингвистической терминологии (на примере русского языка)*<sup>7</sup> rozebírá problematiku řecko-latinských termínů v lingvistické terminologii současné ruštiny.

**I. Pospíšil** (Brno) ve své studii *Jazyk a literatura: problém „nové“ filologie*<sup>8</sup> sumarizuje charakter brněnské lingvistické rusistiky a slavistiky. Syntetizuje závěry dvou tematických bloků, které nedávno zorganizoval pro bratislavský časopis *Philologia* a které se týkaly „nové filologie“ – sepětí literárněvědné a lingvistické terminologie a metodologie. Na bázi kritické komparace dochází k závěru, že vznik nového filologického celku bude pozvolný, spíš osobité srůstání než náhlý zrod nové disciplíny.

**G. S. Prokudina** (Brno) v příspěvku *Национальная специфика концепта «война» в русской когнитивной системе*<sup>9</sup> zkoumá koncept „война“ v ruském kognitivním obrazu světa na materiálu provedeného dotazníkového zjištění. Zkoumaný materiál byl získán od cca sta respondentů různého věku, pohlaví a dosaženého vzdělání. Na základě výsledků zpracování získaného materiálu byla zjištěna specifika v pojetí konceptu „война“ v ruském kognitivním světě, v ruském řečovém vědomí.

V pojednání *Синтаксический синкретизм как структурно-семантическая категория (на фоне сопоставительной славянской синтактологии)*<sup>10</sup> vymezuje

6 Tamtéž, s. 65–78.

7 Tamtéž, s. 79–87.

8 Tamtéž, s. 89–99.

9 Tamtéž, s. 101–107.

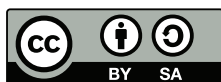
10 Tamtéž, s. 111–122.

**S. A. Rylov** (Nižní Novgorod) sémantické zásady syntaktického synkretismu v obsahovém a výrazovém plánu. Předmětem výzkumu byly ruské a české synkrety. Jako cíl svého snažení si autor stanovil provést srovnávací analýzu synkretických konstrukcí v ruštině a češtině, a to v synchronním i v diachronním pohledu. Základem srovnání byl výrazový plán.

Přehled odlišností v chápání vybraných syntaktických jevů v ruské syntaktické tradici a v teoriích českých rusistů je v centru pozornosti **Z. Vychodilové** (Olomouc). V článku *Profesor Stanislav Žaža a česká a ruská syntaktická tradice*<sup>11</sup> se autorka soustřeďuje na popis odlišností v pojetí větných členů v tzv. akademických gramatikách ruštiny a v autorských učebnicích a monografiích.

Vědecká, pedagogická a další akademická činnost profesora S. Žaži byla již mnohokrát při různých jubilejních příležitostech podrobně připomenuta a zhodnocena. Vydaný jubilejní sborník je důstojnou připomínkou jeho nedožitého životního výročí.

*Aleš Brandner*



Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných právních předpisů.

<https://doi.org/10.5817/OS2020-4-10>

## **Studia Slavica XXIII/2**

*Studia Slavica* XXIII (2019), 2, 201 s. ISSN 1803-5663.

Časopis *Studia Slavica* byl do roku 2017 společným vydavatelským počinem katedry slavistiky Filozofické fakulty Ostravské univerzity a univerzity v Opolí a navazoval na sborník vydávaný oběma pracovišti od roku 1993. Od roku 2002 vycházela *Studia Slavica* pravidelně jedenkrát ročně a od roku 2013 se ustálila na dvě čísla ročně. V časopise jsou publikovány původní vědecké stati z oblasti literární vědy, lingvistiky, kulturologie a translátologie, dokládající stav a vývoj v oblasti slovanské filologie. Součástí časopisu jsou také recenze, informace o nových publikacích a kronika. Již od začátku své existence procházely příspěvky otištěné v tomto periodiku recenzním řízením. Příspěvky jsou publikovány ve všech slovanských jazycích včetně

11 Tamtéž, s. 123–127.